

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 2/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av upphovsrättslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 september 2005 en proposition med förslag till lag om ändring av upphovsrättslagen (RP 111/2005 rd) till kulturutskottet för behandling.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Jorma Waldén, undervisningsministeriet
- lagstiftningsråd Marjo Lahelma, justitieministeriet
- specialforskare Antti Ihamäki, Konkurrensverket
- upphovsrättsombud Marko Karo, Konstindustriella högskolan
- jurist Tuula Hämäläinen, statens konstmuseum
- styrelseordförande Wenzel Hagelstam, Hagelstam Auktioner
- chef för konstavdelningen Christian Boman, Oy Bukowski Ab

- vice ordförande Pirjo Julkunen, Finlands Museiförbund rf
- jurist Tommi Nilsson, Kopiosto ry
- konsthandlare Jyrki Saarni, Suomen Taide- ja Antiikkikauppioiden Yhdistys STAY ry
- generalsekreterare Lena Strömberg, Industrikonstförbundet ORNAMO
- ordförande Erkki Kannosto, Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry
- ombudsman Maria Rehbinder, Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry
- ordförande Elena Näsänen, Konstnärsgillet i Finland
- juridisk ombudsman Janne Makkula, Företagarna i Finland
- professor Niklas Bruun.

Dessutom har utskottet fått ett skriftligt utlåtande från

— Handels- och industriministeriet.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att bestämmelserna om ersättning för vidareförsäljning i upphovsrättslagen ändras. Enligt bestämmelserna har upphovsmannen rätt att få ersättning för vidareförsäljning av sina bildkonstverk.

Yrkesmässig och offentlig vidareförsäljning av ett bildkonstverk är ersättningen fem procent

av bildkonstverkets försäljningspris exklusive mervärdesskatt.

Genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv om upphovsmannens rätt till ersättning vid vidareförsäljning av originalkonstverk (följerätt) förutsätter vissa ändringar i gällande lag.

Genom direktivet harmoniseras de kategorier av bildkonstverk som omfattas av rätten till ersättning för vidareförsäljning (följerätten), sättet att beräkna ersättningen och den försäljning som omfattas av ersättningen. Efter lagändringen omfattas fotografiska verk av följerätten.

Direktivet förutsätter att följerätten gäller vid all vidareförsäljning vid vilken yrkesmässigt verksamma på konstmarknaden deltar såsom säljare, köpare eller förmedlare. Vidareförsäljning från privatpersoner till museer som är öppna för allmänheten skall dock inte omfattas av tillämpningsområdet.

I propositionen föreslås att ansvaret för betalningen av ersättningen för vidareförsäljning skall bäras av den i försäljningen deltagande säljare och förmedlare som är yrkesmässigt verksam på konstmarknaden. Endast i det fall då ingen annan yrkesmässigt verksam aktör på konstmarknaden deltar i försäljningen, ska ansvaret för betalningen av ersättningen för vidareförsälj-

ningen bäras av en köpare som är yrkesmässigt verksam på konstmarknaden.

Ersättningen för vidareförsäljning föreslås bli ändrad så, att procentsatserna avtar vid högre försäljningspris på bildkonstverk. I lagen fastställs ett lägsta försäljningspris för vilket ersättning inte tas ut. Ersättningens högsta belopp begränsas till 12 500 euro.

Det föreslås att den internationella tillämpningen av bestämmelserna om ersättning för vidareförsäljning preciseras. Enligt förslaget ska ömsesidighetsprincipen tillämpas på medborgare i stater som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Endast upphovsmän till verk som har sitt ursprung i länder med en lagstiftning som medger upphovsmän en motsvarande rätt till verk som har sitt ursprung i gemenskapens medlemsstater kan kräva ersättning för vidareförsäljning i Finland.

Lagen avses träda i kraft i enlighet med direktivet den 31 december 2005.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning finner utskottet förslaget behövligt och ändamålsenligt. Utskottet tillstyrker lagförslaget med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Genom propositionen genomförs besluten i direktivet (2001/84/EG) om upphovsmannens rätt till ersättning vid vidareförsäljning av originalkonstverk (följerätt). För bildkonstnärer är ersättning vid återförsäljning av konstverk, följerätten (*Droit de suite*), en ekonomiskt viktig rätt. De föreslagna ändringarna i upphovsrättslagen säkerställer att inkomsterna av vidareförsäljning samlas in till yrkesverksamma konstnärer i Finland. Propositionen omsätter också bland annat målen i den så kallade Taisto-kommissionen (UVM 22:2000).

Genom direktivet harmoniseras de kategorier av bildkonstverk som omfattas av rätten till ersättning vid vidareförsäljning, sättet att beräkna ersättningen och den försäljning som omfattas

av ersättningen. Enligt direktivet ska följerätten gälla vid all vidareförsäljning där yrkesmässigt verksamma på konstmarknaden deltar, till exempel säljare, köpare eller förmedlare. Ersättning ska betalas ut oavsett hur försäljningen görs. Enligt förslaget ska fotografiska verk omfattas av följerätten. Med tanke på en utvidgning av konstmuseernas samlingar är det enligt utskottet viktigt att ersättningen för återförsäljning inte tillämpas när säljaren är en privatperson och köparen ett museum öppet för allmänheten.

Utskottet uttrycker sin oro för att den senaste tidens regeländringar i syfte att förbättra konstnärernas försörjningsmöjligheter inte är tillräckligt radikala ingrepp för att förbättra konstnärernas försörjningsmöjligheter eller förutsättningar att arbeta med konst. Också den här propositionen styr till största delen ersättningarna inte till konstnärerna själva utan till deras rättsinnehavare, till exempel dödsbon. I motiven till propositionen sägs att ersättningarna till nulevande konstnärer är mångfalt mindre än ersättningarna

till testamentstagare som representerar dödsbon. Utskottet vill skynda på förslagen att förbättra konstnärernas försörjningsmöjligheter som de lades fram i den s.k. Taisto-kommissionen. Det bör också undersökas hur ersättning vid vidareförsäljning med avseende på om nulevande konstnärer får adekvata inkomster och om systemet kan ändras för att en större del av ersättningarna ska gå till konstnärernas basala försörjning.

Det är också viktigt att ta reda på om reglerna fungerar för olika typer av konstverk. I förekommande fall bör regeringen vidta åtgärder för att förtydliga bestämmelserna.

Detaljmotivering

26 i §. 14 mom. läggs det på ett allmänt plan fast att rätten till ersättning uppkommer när exemplar av de bildkonstverk som avses i paragrafen överläts. Senare i 26 k § 1 mom. sägs det att rätt till ersättning uppkommer när ett konstverk har överlåtits varaktigt. Båda bestämmelserna gäller således rätten till ersättning vid vidareförsäljning. Utskottet föreslår att de båda bestämmelserna slås ihop så att 26 k § 1 mom. flyttas över

till 26 i § 4 mom. Dessutom föreslår utskottet vissa terminologiska förtydliganden och sammanföringar.

Vidare har formuleringen i 26 k § 1 mom. lyfts fram för utskottet. För uppkomsten av rätt till ersättning spelar det en viktig roll att rätten hänförs till överlåtelse av äganderätt. I direktivet talas det om "överföring". Det bör dock noteras att det inte handlar om överföring av äganderätt när exemplar av ett verk lånas eller hyrs ut. Utskottet föreslår att formuleringen om uppkomsten av rätt till ersättning preciseras till att rätten uppkommer när ett verk har sålts eller i övrigt överläts varaktigt.

26 k §. Med hänvisning till motiven ovan till 26 e § föreslår utskottet att 1 mom. stryks.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår kulturutskottet

att lagförslaget godkänns med följande ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av upphovsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i upphovsrättslagen av den 8 juli 1961 (404/1961) 26 m §, sådan den lyder i lag 446/1995, samt

ändras 26 i — 26 k § samt 63 § 3 mom., sådana de lyder i nämnda lag 446/1995, som följer:

26 i §
(1—3 mom. som i RP)
Rätten till ersättning för vidareförsäljning uppkommer när konstnären själv eller dennes rättsinnehavare har sålt eller i övrigt varaktigt överlåtitt ett bildkonstverk eller exemplar av det

som i begränsat antal har framställts av konstnären själv eller med hans eller hennes tillstånd.
(5 och 6 mom. som i RP)

26 j §
(Som i RP)

KuUB 2/2006 rd — RP 111/2005 rd

26 k §
(1 mom. *utesl.*)
(1 och 2 mom. som 2 och 3 mom. i RP)

63 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 31 mars 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kaarina Dromberg /saml (delvis)
vordf. Sade Tahvanainen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Hanna-Leena Hemming /saml (delvis)
Sinikka Hurskainen /sd (delvis)
Tuomo Hänninen /cent
Tatja Karvonen /cent

Rauno Kettunen /cent
Minna Lintonen /sd
Kirsi Ojansuu /gröna
Ilkka Taipale /sd
Marja Tiura /saml
Jutta Urpilainen /sd
Unto Valpas /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.